تۈمەن چاقىرىملىق شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىشتە خەلق تۈرمۇشى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇلدى

(بېشى 1 - بەتتە)

گۈلمىرە تۇرسۇن ئىشكىگە يۆلىنىپ تۇرۇپ قوشنىسى بىلەن پاراڭلىشۋاتاتتى، ئۇنىڭ كەيندىكى ئۆيىنىڭ دېرىزىلىرى يورۇق، پاكىز ئىدى. «بۇ يەر ئىلگىرى كەپ-لىك رايون بولۇپ، ئولتۇراق ئۆيى ۋە دۇكان-لارنىڭ كۆپىنچىسى چىتلاق ئۆيى ئىدى، يوللار تار بولۇپ، ھەممىلا يەردە يۇندى ئېقىپ تۇراتتى، چۈمۈن، پاشىلار ئۇچۇپ يۈ-رەتتى، ھازىرقى تۇرمۇش شارائىتىمىز نېمىدې-گەن ياخشى - ھە، پاكىز تازىلىمساق ئۆزى-مىزگە يۇزكېلەلمەيمىز، بىزگە يارەملىشپ ئۆيى سېلىپ بەرگەن بېيجىڭدىن كەلگەن نە-شانلىق ياردەم بەرگۈچى كادىرلارغا تېخىمۇ يۇزكېلەلمەيمىز» دېدى ئۇ.

2015 - يىلدىن بۇيان، بېيجىڭ شەھىرى-نىڭ شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىش خىزمە-تى ئالدىنقى سەپ قوماندانلىق ئىشتابى بې-جىڭنىڭ شەھەر پىلانلاش قاتارلىق ساھەلىرى-دىكى مۇتەخەسسىسلەرنى تەكلىپ قىلىپ، كەڭ كۆلەمدە چېقىش، كەڭ كۆلەمدە قۇرۇشتەك ئەنئەنىۋى شەھەر ئۆزگەرتىش ئەندىزىسىنى چۈرۈپ تاشلاپ، قاراقاش ناھىيەسىنىڭ كونا شەھەر رايوندىكى ئۆيلەرگە قارىتا پۈختىلاپ ئۆزگەرتىش ئېلىپ بېرىپ، ئۆيلەرنىڭ تاشقى ئۇسلۇبى ۋە رەڭگىنى بىرلىككە كەلتۈردى.

ئۆزگەرتىش لايىھەسىدە سۇ بىلەن تەمىن-لەش، سۇ چىقىرىش، ئېلېكتر ئېنېرگىيەسى، تەبىئىي گاز قاتارلىق ئۇل ئەسلىھەلەر مۇكەم-مەللەشتۈرۈلۈپ، ئاممىنىڭ ئولتۇراقلىشىش سۈپىتى ئۆستۈرۈلۈپلا قالماي، يەنە كوچا را-يونىنىڭ تارىخىي قىياپىتىنى قوغداش بىلەن سايا‌ھەت، بىمەك - ئېچەك كەسپىنىڭ تەرەق-قىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش بىرلەشتۈرۈلۈپ، كونا شەھەر رايونىنىڭ يېڭى ھاياتىي كۈچى ئۇرغۇتۇلدى.

تۇرالغۇ شارائىتى ياخشىلاندى، شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىۋاتقان ئۆلكە، شەھەرلەر يەنە نامرات ئائىللەرنىڭ ھويلا - ئارانلىرىنى ئۆزگەرتىشگە ياردەم بېرىپ، چارۋىچىلىق، باقمىچىلىق، مېۋە - كۆكتات تېرىقچىلىقى قا-تارلىق خاس ئىگىلىكنى تەرەققىي قلدۇردى.

پەيزاۋات ناھىيەسىنىڭ قىزىلبويى يېزى-سى چولاق كەنتىدە، ئالدىدا ئۆيى، ئوتتۇردا بېغى، كەينىدە قوتنى، ئەتراپىنا يەنە ئېتىزى بار بولغان ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش مەنزى-رىسى كەنت ئاھالىسى روزى تۇردىغا ئىنتايىن بەخت ھېس قىلدۇردى. ئىلگىرىكى يىللارغا سې-لىشتۇرغاندا، ئۇنىڭ ئائىلىسىدە يېڭىدىن نەچچە ئون قوي كۆپەيدى، تىككەن ئەينۈلاسمۇ ياخشى ئۆستى، كىرىمىنىڭ ئېشىشىدا گەپ يوق. ئۇنىڭ قارىشىچە، بۇلارنىڭ ھەممىسى گۈزەللىكنىڭ ئۆلكىسى يولغا قويغان «دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق، باغ - ئورمان، سۇ، ئولتۇراقلاشتۇرۇش»تىن ئىبارەت ئالتە بىر گەۋدىلەشكەن ھويلا - ئاران ئىگىلىكى ئەندىزىسىنىڭ پايدىسىدىن كەلگەن.

بۇ ئەندىزە كېڭەيتىلگەندىن بۇيان، تولۇقلىما تارقىتىش ئارقىلىق نامرات دېھقان-لارنىڭ ھويلا - ئارانلىرىنى ئۆزگەرتىشگە تۈرتكە بولۇنۇپ، يېشىل ئىستېرىبۇلۇق ئايلانما چەمبىرەك بەرپا قىلىنىپ، دېھقان-لارنىڭ ھويلا - ئاراندىن پايدىلىنىش نىسبىتى 30%كەمۇ يەتمەسلىكتىن 85%تىن يۇقىرى بو-لۇشقا ئۆستى.

ھەربىر تال خىش - كاھىش ئەل قەلبىنى ئىللىتتى. ئاپتونوم رايونلۇق تەرەققىيات ۋە ئىسلاھات كومىتېتىنىڭ سانلىق مەلۇماتىدا كۆرسىتىلىشچە، يېڭى بىر نۆۋەتلىك شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىش خىزمىتى باشلانغا-دىن بۇيان، شىنجاڭغا نىشانلىق يارەدەم بېرىش مەبلىغىنىڭ قوللىشىدا ئەمەن ئۆيدىن جەمئىي 2 مىليون 300 مىك يۇرۇشتىن ئارتۇ-قى، كۆچمەن چارۋىچىلارنى ئولتۇراقلاشتۇ-رۇش ئۆيىدىن 120 مىك يۇرۇشتىن ئارتۇقى سېلىنغان ھەم ئەمەن ئۆيى، ئولتۇراقلاشتۇ-رۇش ئۆيى قوزغۇلۇشىنىڭ سۇ، توك، يول، گاز قاتارلىق ياندىش قۇرۇلۇشلىرى ماس قە-دەمدە ياخشى ئىشلەنگەن.

■ **گۈزەل يېزا - كەنت رەسمى سىزىپ چىقىلدى**

گۈزەل يېزا - كەنت بىر پارچە قانداق مەنزىرە؟

يەنجى خۇيزۇ ئاپتونوم ناھىيەسى ئۇ-خاۋچۇ يېزىسى ئارۇنچۇ كەنتىنىڭ كەنت ئاھا-لىسى دولقۇن تۇرسۇننىڭ قارىشچە، بۇ مەن-زىرە دەل كەنتىنىڭ ھازىرقى ھالىتى — كۆپ-چىلىك ئەمەن ئۈيگە كۆچۈپ كىردى، كەنتتە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى مەيدانى، يېزا - كەنت چوڭ سەھنىسى ياسالدى، كەنت يوللىرىنىڭ ھەممىسى قاتتىقلاشتۇرۇلۇپلا قالماي، يەنە شە-ھەردىكىدەك كوچا ناملىرى قويۇلدى؛ قۇياش ئېنېرگىيەلىك يول چىرىغى كېچىنى يو-رۇتتى، 50 مېتىردا بىردىن ئەخلەت ساندۇقى بار بولدى، كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى خالىغانچە ئەخلەت تاشلىمايدىغان بولدى...

7 - ئاينىڭ 8 - كۈنى دولقۇننىڭ مۇخبىر-غا دېيىشچە، كەنتنىڭ قىياپىتى گۈزەللىشىپتۇ، سايا‌ھەتكە كېلىدىغانلار كۆپىيىپتۇ، ئۇ خوتۇنى بىلەن ئۆرپ - ئادەت باغچىسى ئېچىپ، يېزا - كەنت سايا‌ھاتىنىڭ بېيىش ئاپتوموبىلغا ئول-تۇرغان بولۇپ، يېقىندا سودىسى بەكلا ياخشى بولۇۋېتىپتۇ.

ھالبۇكى ئىككى يىلنىڭ ئالدىدا، ئارۇن-چۇ كەنتى باشقىچە قىيا‌پەتتە ئىدى: كونا ئۆيلەر كۆپ، مۇھىتى مەينەت، قالايمىقان، ناچار، ئەخلەتلەر شامالدا ئۇچۇپ يۈرەتتى.

بۇگۈنكى ۋە ئۆتمۈشتىكى ئۆزگىرىشلەر-نىڭ ئارقىسىدا، خېنىي ئۆلكىسىنىڭ باينغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىغا نىشانلىق ياردەم بېرىپ يولغا قويغان 38 ئاساسىي قاتلام يېزا - كەنت مۇھىتىنى ھەر تەرەپلىمە تۈزەش بويىچە ئۇلگە كۆرسىتىش تۈرى بار.

يېزىلارنىڭ ئۇل ئەسلىھە ۋە ئامەمۇش مۇلازىمەتلىرىنىڭ ئارقىدا قېلىشى شەھەر بىلەن يېزىلار ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنىڭ ئەڭ بۈاسا-تە ئىپادىسى، شۇنداقلا دېھقانلارنىڭ ئىنكاسى كۆچلۈك بولغان خەلق تۇرمۇشىدىكى ئاغرىش نۇقتىسى.

يېڭى بىر نۆۋەتلىك شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىش خىزمىتى باشلانغاندىن بۇيان، مەركەز ۋە دۆلەت ئورگانلىرى، مەركەز كارخانىلىرى، شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىۋاتقان ھەرقايسى ئۆلكە، شە-ھەرلەر ئاساسىي قاتلامدىكى ئامما ئەڭ كۆڭۈل بۆلدىغان، ئەڭ بۈاسىتە، ئەڭ ئە-ھلي مەنپەئەتكە چېتىلىدىغان مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشنى چۆرىدەپ، يېزىلاردىكى ئە-چىدىغان سۇ، يول، توك ئىشلىتىش قاتار-لىق ئۇل ئەسلىھە قۇرۇلۇشىنى كۆچەيتىپ، يې-زىلارنىڭ مائارىپ، داۋالاش، سەھىيە، مەدە-نىيەت، تەنتەربىيە قاتارلىق ئامەمۇش مۇلازى-مەت سەۋىيەسىنى ئۆستۈرۈپ، شەھەر، يېزى-لارنىڭ پەرقىنى ئۆزلۇكسىز كىچىكلەتتى.

— لياۋئىڭ ئۆلكىسى تولى ناھىيەسىدە-كى نامرات يېزا - كەنت ئۇچۇن سۇ بىلەن تە-مىنلەش تۈرۈبا لىنىيەسى، كەنت يوللىرى ھەم ئىسسىق قوتان ۋە ھەمكارلىق كوپىراتىپى قا-تارلىق ئەسلىھەلەرنى قۇرۇپ بەردى؛

— خېنەن ئۆلكىسى شىنجاڭ ئىشلەپچىقە-رىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى 13 - شىسى ئۇچۇن ئالاللەر يولى، ئېلېكتر تورى، سۇ بىلەن تەمىنلەش - سۇ چىقىرىش، مەركەزلەش-تۈرۈپ پار بىلەن تەمىنلەش ئەسلىھەلىرىنى قۇرۇپ بەردى.

.....

بۇگۈنكى كۈندە شىنجاڭنىڭ كەڭ كەتكەن يېزىلىرىنى ئارىلىغاندا، يېزا - كەنت-لەرنىڭ داۋالاش، مائارىپ ھەم ئامەمۇش مۇلا-زىمەت سەۋىيەسىنىڭ كۆرۈنەرلىك ئۆسكەنلە-كىنى كۆرگىلى بولىدۇ، بۇ ئىنتايىن زور دەرد-جىدە شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىش خىز-مىتىدىن كەلگەن. شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىۋاتقان ئۆلكە، شەھەرلەرنىڭ زور كۈچ بىلەن قوللىشىدا، نۆۋەتتە شىنجاڭدىكى يېزا - بازارلىق شىپاخانىلار، كەنت داۋالاش ئۆيىنى ئۆلچەملەشتۈرۈپ قۇرۇش نىسبىتى ئايرىم ھالدا 89.59%، 89.97%كە يەتتى.

■ **يۆتكەپ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش دائىرىسى كېڭەيدى**

7 - ئاينىڭ 9 - كۈنى، گۇما ناھىيەسى ئەنخۇي سانائەت باغچىسى ئىلگىرىكىدەكلا ئال-دىراشچىلىقتا تولغاندى. گۇما ناھىيەسىنىڭ گۇما بازىرى تۇغرا ئېبرىق كەنتىدىكى ئوراش - قاچىلاش ئىشچىسى ئابدۇلا مەمەتئىمىن بۇگۇن-كى كۈندە كارخانىنىڭ ئىش ئورنى ماھىرىغا ئاي-لىنىپ، ھەر ئايدا 3500 يۈەن ئىش ھەققى ئېلىۋا-تىدۇ. ئۇ تولۇپ تاشقان ئىشەنچ بىلەن مۇنداق دېدى: «يۇلتۇز مەن خوتۇن، بالىلىرىمنى گۇما ناھىيە بازىرىغا ئەكىلۈالدىم، ھازىر بالامنى نا-ھىيە بازىرىدىكى يەسلىگە ئاپىرىپ بەردىم. مەن زاۋۇتتا ياخشى ئىشلەپ، كۆپەرەك پۇل تېپىپ، بىر مەزگىلدىن كېيىن يەنە كىچىك ئاپتوموبىل سېتىۋېلىشنى ئويلاۋاتىمەن...»

بىر يىلدىن كۆپەرەك ۋاقىتتا، خەنبو يۇقە-رى، يېڭى ماتېرىياللار(خېمىي) پاي چەكلىك شىركىتىگە ئىشقا ئورۇنلاشقان رۇقىيە ئابلەت شۇ يەرنىڭ تۇرمۇشغا پۈتۈنلەي كۆنۈپ كەت-كەندى. ئۇ تېلېفوندا مۇخبىرغا ئۆزىنىڭ ئازراق پۇل يىغىپ قويغانلىقىنى، يۇرتىدىكى ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى ئەنخۇيگە ئەكىلىپ سايا-ھەت سېتىۋېلىشنى ئويلىغانلىقىنى ئېيتتى.

رۇقىيە خوتەن ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا كەسىپى تېخنىكا مەكتىپىنى پۈتكۈزگەن. ئەنخۇي ئۆلكىسىنىڭ شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىش ئالدىنقى سەپ قوماندانلىق ئىشتابى تەشكىللەپ يولغا قويغان «خوتەن گۈما ناھىيەسىدىكى مىك كىشىنىڭ ئەنخۇيگە بېرىپ ئىشلەش پىلانى»دىن مەنپەئەتلەنگەن بولۇپ، ئۇ مەكتەپ پۈتكۈزگەندىن كېيىن خېنىي شەھىردە پىراكتىكا قىلدى ھەم شۇ يەردە ئىشقا ئورۇنلاشتى.

دېھقاندىن كەسىپ ئىشچىسىغا ئايلىنىش، ئېچكىرىدىكى شەھەرلەرگە بېرىپ پىراكتىكا قىلىش، ئىشقا ئورۇنلىشىش ئابدۇللا ۋە رۇقە-يەنىڭ تەقدىرىنىڭ ئۆزگىرىشىنىڭ ئارقىسىدا، ئەنخۇي ئۆلكىسى شىنجاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىش ئالدىنقى سەپ قوماندانلىق ئىشتابىنىڭ «كەسىپ ئىشقا ئورۇنلىشىشقا تۈرتكە بولۇش، ئىشقا ئورۇنلىشىش كەسىپنى ئىلگىرى سۈرۈش» تەپەككۇر يولى پەيدا قىلغان خەمە-يەلىك رېئاكسىيە بار. خوتەن ۋىلايەتلىك ئارتۇق ئەمگەك كۈچلىرىنىڭ ئىشقا ئورۇنلە-شىش ئىقتىدارىنى ئۇمۇمىيۈزلۈك يۇقىرى كۆ-تۈرۈش ئۈچۇن، ئەنخۇي ئۆلكىسىنىڭ شىن-جاڭغا نىشانلىق ياردەم بېرىش ئالدىنقى سەپ قوماندانلىق ئىشتابى يولغا قويغان «خوتەن گۈما ناھىيەسىدىكى ملك كىشىنىڭ ئەنخۇيگە بېرىپ ئىشلەش پىلانى»دىن مەنپەئەتلەنگەن بولۇپ، ئۇ مەكتەپ پۈتكۈزگەندىن كېيىن خېلى